

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

V. Letnik

V Ljubljani 15. oktobra 1904.

Št. 10.

Brezvestnost.

Ljudje, ki sedaj na Kranjskem govore in delujejo v imenu vsega učiteljstva, niso baš občudovanja vredni zaradi kakih posebnih vrlin, ki bi jih vsposabljalne res voditi učiteljstvo. Na vrh so prišli vsled terorizma, ki so ga prakticirali v „Učit. Tovarišu“, „Slov. Narodu“ in po svojih družtvih. Odlikujejo se z neko ne preveč hvalevredno drznostjo v napadanju. V polemiki so po vsebini in obliki surovi; politično nezreli. Boré se proti idejalom narodovim in se oklepajo stranke, ki nima tal med narodom in tudi nikake bodočnosti. A hipne uglednosti imajo od liberalne stranke in se jim res dobro godi.

Regulacija učiteljskih plač je za učiteljstvo zelo pereče vprašanje. Kako brezvestno postopa ta klika v tem našem vitalnem vprašanju, razvidim iz sledečega: Katoliško-narodna stranka še ni imela nikdar večine v zbornici. Vendar jo dolži ta klika vseh neuspehov pri regulacijah in jo slika kot sovražnico učiteljstva, dasi so pri zadnji regulaciji sodelovali odlični člani te stranke.

Ker bo naposled vendar le treba dobiti denarja za regulacijo, so začeli zastopniki kat. narodne stranke razmišljati, kje se bo dobil denar za pokritje, kako se bodo našli potrebni viri, ker je stranka na stališču, da se deželne naklade ne smejo zvišati. Vsak olikan človek bi bil vesel, da se kdo prizadeva v njegovem interesu in mu bi bil hvaležen. Ne tako klika, ki govori v imenu vsega učiteljstva, in ki je sicer tako servilna proti vladi in liberalni

stranki. Ta klika ozmerja vsakega — če ni baš liberalec — in ga ogloda do kosti, ako kak član kat.-narodne stranke le zine o regulaciji. Le pomislimo na tisto gonjo proti dr. Šusteršiču, ko so mu v pogovorih v „Tovarišu“ naprtili večkrat vse tiste imunizovane psovke iz „Slov. Naroda“, so kratko malo izjavljali, da ne marajo regulacije iz njegovih rok. Ali vsa ta brezvestna klika ne more spraviti s sveta, da je dr. Šusteršič voditelj kat.-narodne stranke v deželi in v zbornici, in da brez sodelovanja te stranke ni nobena regulacija mogoča. Rada ali nerada se bo morala klika sprijazniti s to mislijo.

Pred nekaj meseci je dvorni svetnik, g. Šuklje, napisal nekaj študij, ki se tičejo tudi nas, učiteljstva. Pokazal je namreč, kako bi se dobil za regulacijo potrebni denar. Vsak trezen človek je z zanimanjem čital njegova razmotrivanja. Ne tako klika! Za njegov trud in dobro voljo ga je pošteno ozmerjala. Pravimo: Ali ni to brezvestno? Po drugih deželah ob takih vitalnih vprašanih postopa učiteljstvo previdno in modro in prvo je, da se ne žali in ne izživlja strank, ki imajo pri regulaciji besedo. Toliko previdno vsaj bi moralo biti liberalno kranjsko učiteljstvo.

Pokazati pa hočemo, kako brezvestno ravna z učiteljstvom liberalna stranka. Večina učiteljstva se že leta in leta peha za to stranko. Ko je izgubila stranka že vse pristaše po deželi, ostalo ji je verno še samo učiteljstvo tako, da sta pojma liberalen agitator in učitelj postala skoraj identična. In kaj je dobilo učiteljstvo za to? Takrat, ko je imela stranka vso moč v rokah, je vrgla učiteljstvu drobtine, ki niso mogle učiteljstva zadovoljiti niti za par let. Ob volitvah jih je pognala z obljubami v boj kot agitatorje. In po volitvah? — In sedaj? Sedaj svojih obljub izpolniti noče! Seveda bode klika zagovarjala liberalno stranko in kazala na kat.-narodno stranko, da je ona tega kriva. Ali kdo more še to verjeti? Vsak hribovec v deželi vé, da je vzrok obstrukcije volivna reforma. Kat.-narodni poslanci so že opetovano izjavljali, da dokler ne bo volivne reforme, se v deželni zbornici ne bo ničesar zgodilo. In tako imajo liberalci ves položaj v rokah. Ključ do regulacije je volivna reforma, in ta ključ imajo v rokah liberalci. Učiteljstvo, ki nastopa skoraj do zadnjega moža odkrito ali bolj prikrito proti kat.-narodni stranki, ne more zahtevati, da naj bi kat.-narodna stranka odstopila od zahteve po volivni reformi, zakaj ta stranka ima proti učiteljstvu prosto roko in od učiteljstva samega je odvisno, kakšno bo razmerje med učiteljstvom in kat.-narodno stranko. Ako se učiteljstvo strinja s psovkami, tedaj recimo: nostra culpa! Iz političnega egoizma se ustavlja liberalna stranka volivni reformi. Zaradi oseb, ki sedaj reprezentirajo liberalno stranko, ne sme biti volivne reforme in se ne more izvršiti nikaka regulacija naših plač. — To vé vsak politični abecedar. Toda ta stranka računa na nevednost učiteljstva na eni strani, na drugi strani pa na moč učiteljske klike, ki vodi učiteljstvo. Ker le tako si moremo misliti, da je zmožna uprizarjati tisto brezvestno igro z učiteljstvom, ki jo v resnici uprizarja. —

Slučajno smo imeli v rokah „Slov. Narod“ z dné 26 septembra, v katerem je konec člankov napram Šukljejevim izvajanjem. Dobesedno ne moremo navajati dotičnega odstavka, toda tenor vsega pisanja je bil: Regulacija učiteljskih plač se ne bo še sedaj izvršila.

V bodočem volivnem boju se odloči, kakšna bo regulacija. Učiteljstvo naj se pripravi na boj proti katoliško-narodni stranki. Učiteljstvo naj pomni, da nasprotnika se ne pobije z besedami, da je za to treba — smodnika in krogelj . . . Tako brezvestno se igra z učiteljstvom stranka, ki ima v deželni zbornici večino, in ima v rokah volivno reformo in regulacijo naših plač. Večje večine po nobenih volitvah liberalna stranka imela ne bo. In tudi lepše prilike ne regulirati naših plač. Pa kaj se meni za nas stranka samopašnih ljudi! Ona ne potrebuje učiteljev, pač pa tolpo fanatičnih cenelih agitatorjev, katere lahko krmi z obljubami, a za njih konečno usodo se ne zmeni. — Zadnji volivni boji in kar je še potem sledilo, je spravilo učiteljski ugled pod ničlo, a bodoči boj bo za liberalno učiteljstvo še bolj uničevalen, ako bo tako nepredvidno, da se odzove brezvestnemu pozivu liberalne stranke. Ljudstvo zahteva volivne reforme in ob volitvah bo strlo ljudstvo vsakega, ki se bo nepredvidno ustavljal težnjam po volivni reformi. Opozarjamo učiteljstvo v interesu vsega stanu: Brezvestno je psovati in izzivljati zastopnike ljudstva, ker od njih je odvisna naša regulacija. Brezvestno je drviti na poziv brezvestnih ljudij v propad! Zato kličemo tovarišem: Bodite trezni in previdni!

Ljudska šola na Kranjskem.

(Piše Viktor Steska.)

(Dalje.)

Kropa. Gubernij je l. 1815. priporočil, naj se izkuša šolo dvigniti. Za službo je prosil Janez Črne, ki je bil tudi začasno nastavljen. Leta 1816. je prosila občina za Dragotina, ki je službo res nastopil. Škof ljubljanski je bil leta 1817. pripravljen kot patron pomagati za izboljšanje šole. Župnik Slamnik je daroval zadolžnico 250 gld. v zboljšanje učiteljske plače, ki se je leta 1818. uredila.

Smlednik. L. 1815. se je ustanovila šola, Župnik Kuhar je bil pohvaljen, ker je dal sobo v župnišču na razpolago. L. 1816 je okrožni urad napravil predlog za zidanje šolskega poslopja, pa so sklenili, naj se izdanje odloži, saj je šola v župnišču. Župnik je temu oporekal. L. 1817. je šola celo prenehala. L. 1818. je bila pravda, če je župnik dolžan sobo za šolo odstopiti. Gubernij je razsodil, naj se šola nemudoma otvori v župnišču. Pravda pa je tekla dalje.

Cerklje pri Kranju. Okrožni urad sporoča 3. avgusta 1814., da je glede zopetne otvoritve šole že vse storil, konzistorij naj preskrbi učitelja. Dekan Sluga je poslal konzistoriju prošnji Petra Warthola in Janeza Suppina. Priporočil je Suppina, ker je dober in ker je sin cerkvenčev v Cerkljah. Suppin je bil potrjen 8. novembra 1814., pa je kmalu umrl. Za njim je prišel Magister, ki je bil l. 1816. stalno nameščen.

Tržič. Val. Prešeren, župnik v Trziču, poudarja 5. oktobra 1814., da bi bil potreben šolski pomočnik in predlaga Josipa Peharca s plačo 70 gld. Vlada ga je potrdila 15. novembra 1814., a opozorila, da se mora zanj oskrbeti fond. Ker je Peharec dobil predujem, so se vršile l. 1815. obravnave, kako bi se predujem pokrnil. Okrožni urad se je obrnil na ondotnega grajščaka grofa Radezkega.

Sora. Gubernij je l. 1815. nasvetoval ustanovitev šole. Kapelan Breclnik je pričel poučevati, pa je odložil pouk čez nekaj mesecev. Nove obravnave so se pričele l. 1816.

Preska. Gubernij je l. 1815. zahteval poročilo o šoli. Šole pa ondi ni bilo, zato je zahteval, naj se vpelje (1816.).

Železniki. Jakob Demšar je postal l. 1816. začasni učitelj. L. 1817. se je predlagalo, naj postane definitiven učitelj.

Selca. Frančišek Lusner je bil l. 1815. začasno nastavljen, l. 1817. pa stalno.

Poljanae. Dekan poroča 28. februarja 1814. o šolah v Poljanah in Žireh in sodi, da se šola v Žireh lahko opusti. Konzistorij mu je naročil, naj skrbi, da bo žirovska šola še ostala, in 12. decembra 1814., naj pošlje izkaz šolsko-obveznih otrok za Staro in Novo Oselico.

Kropa. Dekan v Šmartinu pri Kranju naznanja 30. junija 1814., da je izpraznjena učiteljska služba; 30. novembra 1814. pa sporoča, da še ni šole, ker ni učitelja. Za to službo je sicer prosil absolvirani fizik Anton Stipančič, a odgovorili so mu, naj se s spričevalom iz pedagogike in glasbe obrne na dekana. Prosil je za službo tudi Jos. Tomažovec, pa župnik in dekan sta se ga branila.

Radolicea. Dekan v Lescah Jernej Bostijančič naznanja 4. avg. 1814., da so sledeči učitelji v njegovi dekaniji: Anton Potočnik in Janez Zalokar (Sallacher) na Bledu, Tomaž Poznik v Kamni gorici in Frančišek Resch v Mošnjah. Konzistorij naroča 9. julija 1814., da se morajo ne-le vse šole ohraniti, ampak celo pomnožiti. Dekan odgovarja 28. novembra 1814., da je bil posvet za šolo na Bledu in v Gorjah, toda brezuspešen.

Učitelju v Radolici je bilo l. 1814. nakazano dopolnilo v znesku 22. gld. L. 1815. je bilo ukazano, naj se vpelje nedeljska šola. Leta 1817. je bil nastavljen Ignacij Vidmar za definitivnega kateheta.

Gornje Gorje. L. 1814. so poizkušali dobiti dotacijo za šolo. L. 1816. je napravil okrožni urad predlog za ustanovitev šole.

Bled. L. 1814. so se zastoj posvetovali, da bi šolo oskrbeli. Gubernij je šolo priporočal. Po dolgotrajnih posvetih je dobil učiteljsko službo Anton Potočnik. Plačo 200 gld. so mu nakazali iz dohodkov jezerske cerkve l. 1816.

Mlino L. 1816. je bila obravnava za zopetno vpeljavo šole.

Jesenice Gubernij je l. 1815. priporočal, naj se vpelje pouk. Dekan se je izjavil, da brez javnih zalog to ni mogoče. L. 1816. so vprašali, če je cerkvenik usposobljen za pouk. Odgovor se je glasil, da ni. Gubernij je potem ukazal, naj se najame šolsko stanovanje in oskrbi pohištvo do 1. novembra.

Kranjska gora. Gubernij ukazuje, naj se učitelj nastavi (1813). Dekan Skumavec sporoča 16. decembra 1813., da šola v Kranjski gori ni potrebna. Konzistorij mu je odgovoril, da se mora zopet oživiti, pa treba bo tudi novih šol, kjer jih je le mogoče otvoriti. Skumavec sporoča 14. julija l. 1814, da večji del občine ni zadovoljen z učiteljem Hribarjem. Konzistorij mu naroča, naj preišče vzroke, zakaj so ljudje nezadovoljni. Dekan sporoča 19. septembra 1814, da sta v njegovem okraju le dva učitelja, namreč Anton Hribar v Kranjski gori in Jernej Bobularis na Jesenicah. Gubernij je razpisal službo zahtevajoč dobrega učitelja. Prosil je Štefan Strnad iz Mokronoga in bil potrjen 6. decembra 1814. L. 1815. je dospel ukaz, naj se vpelje nedeljska šola. L. 1817. je odšel Strnad na Vače L. 1818. je bil Jos. Pintar začasen učitelj.

Bela peč. L. 1816. je poučeval v šoli župnik Pirc.

Mojstrana. L. 1818. je ondi poučeval Lavtižar.

Šmarije. Dekan naznanja 2. marca 1814., da je šola le še v Višnji gori; v Šent Vidu je zaspala, na Krki in v Šmariju pa je le polovičarska. Isti pa piše 15. oktobra 1814., da se bo šola sedaj pričela povsod. L. 1815. je bilo ukazano, naj se v Šmariju vpelje nedeljska šola.

Višnja gora. Domenska uprava je prezentirala 3. januarja 1818. za provizornega učitelja Janeza Čiča (Tschetsch).

Zatičina. Gubernij je 23. decembra 1817. pohvalil trud oskrbnika državne grajščine v Zatičini in župnika Kopetzkega za novo šolsko poslopje. Konzistorij je l. 1817. predlagal, naj se ustanovi trivialka. A še l. 1818. ni bilo dotacije.

Šent Vid pri Zatičini. L. 1814. je šolsko sobo odkazal zatiški patronat. L. 1817. so bile razprave, ali naj se nastavi pomočnik in l. 1819. ali naj se zida šolsko poslopje.

Krka. Anton Gliha je prosil l. 1817. za učiteljsko mesto, pa je bil odklonjen. L. 1818. so službo zopet razpisali, pa se ni nihče oglasil. Obljubili so poslati preparanda.

Šmartno pri Litiji. Dekan Frančišek Praprotnik naznanja 1. marca 1814., da sta se šoli v Smartnem in v Radečah že v novembru 1813. pričeli. — V Šmartnem so l. 1819. obravnavali, ali naj se zida šolsko poslopje.

Svibno. Gubernij je zahteval l. 1816. priprave za ustanovitev šole. Okrožni urad pa je odgovoril, da ni mogoče ustanoviti šole. Nato so mislili na potovalnega učitelja, a tudi ta predlog so zavrgli.

Trebnje. Dekan Mihael Mušič sporoča o šolah v Trebnjem, Žužemberku, Mokronogu in Št. Rupertu.

Mokronog. L. 1814. je bila učiteljska služba izpraznjena. L. 1815. je bil začasno nastavljen Prevec, ki je pa l. 1817. odšel v Šmartin pri Kranju. L. 1817. je grajščina izboljšala službo, ki jo je dobil Gregor Križnar.

Št. Rupert. L. 1816. je odšel učitelj Novak. Na njegovo mesto je prišel Skubin, ki je pa moral kmalu oditi. L. 1817. je prišel za učitelja Tomaž Pust.

Mirna. Frančišek Avsenik je odšel l. 1816. za začasnega učitelja v Dobrniče in pozneje na Reko. Na Mirni je bila služba izpraznjena še l. 1818.

Dobrniče. L. 1815. je odšel učitelj Pibernik. Na njegovo mesto je prišel l. 1816. Fr. Avsenik, orglavec na Mirni.

Škocijan pri Dobravi. L. 1816. je izdelal okrožni urad predlog o ustanovitvi šole. Gubernij je ukazal, naj se preskrbi dotacija in sezida šola.

Šmarjeta. Gubernij je vprašal l. 1814., če je orglavec in cerkvenik Tomaž Greiſer sposoben za učitelja.

Raka. Dekan na Raki sporoča 10. marca 1814. o šolah v Kostanjevici, na Raki in Krškem in 18. novembra pošilja poročilo o šolah v imenovanih krajih in v Št. Jerneju. Gubernij naroča 15. novembra 1814., naj se dá dekret Frančišku Malenšku.

Šent Jernej. Anton Mulej je prosil 14. maja 1814. za učiteljsko službo. Odgovorilo se mu je, naj prinese spričevala, sicer bo le kot pomočnik nastavljen. Dekret je dobil 23. septembra 1814. Župniku se je naročilo, naj vpelje nedeljsko šolo.

Krško. L. 1814. je bilo vposlano poročilo o učiteljski plači.

Leskovec. L. 1816. je bil stavljen predlog, naj se ustanovi šola.

Kostanjevica. L. 1815. je bil ondi za učitelja Gradišnik, ki pa je bil le malo sposoben. L. 1815. je bil predlagan Andrej Končnik in tudi potrjen. L. 1817. je ustrelil svojo ženo in moral resignirati.

Sv. Križ pri Kostanjevici. L. 1817. so prosili za šolskega pomočnika. Prišel je na to mesto Jurij Podrekar.

Boštanj. Razprava za ustanovitev nove šole je bila l. 1817.

Novo mesto. Konzistorij naroča župniku in okrajnemu šolskemu nadzorniku Val. Pfeiferju, naj skrbi za ohranjenje prejšnjih šol, pa tudi za nedeljsko šolo, ki naj se precej vpelje. Gubernij je pa odgovoril, da v Novem mestu ni dovolj učnih moči za nedeljsko šolo. Konzistorij je nato sporočil, da bodi nedeljska šola le tedaj, če bosta v Novem mestu dva kapelana (13. septembra 1814.). — Provincijal frančiškanski naznanja težave glede učiteljev (14. oktobra). Gubernij predlaga provincijalovo poročilo, da bi bil nastavljen o. Tomaž Rebernik za 2. razred. Konzistorij odgovarja, da je začasni ravnatelj Valentin Vodnik nepostavno napravil spričevalo Reberniku (18. oktobra 1814.). Provincijal sporoča 29. oktobra zopet o učiteljih. Konzistorij mu odgovarja, da potrdi o. Hugona Meixela, Fr. Cecilijana Strniša pa le kot začasnega učitelja, dokler ne naredi izkušenj. — Konzistorij naroča 12. novembra 1814., da morata nova kapelana Jernej Kovač in Janez Supin

poučevati krščanski nauk na vseh razredih. Konzistorij je 29. decembra 1814. naprosil prefekta Hladnika, naj hkrati preišče razmere na normalki v Novem mestu, ko bo nadzoroval gimnazijo.

Dekliška šola. L. 1814. se je določilo, naj se namesti učiteljica in njej plača oskrbi. L. 1815. so vprašali, bi se li mogel uporabiti orgljavčev dohodek za učitelja na dekliški šoli? L. 1816 je bila služba razpisana. Dobil jo je Karel Ennenkel, doslej učitelj v Mansbergu pri Ptujem, ki je pa kmalu obolel in l. 1817. umrl. Razpisano službo je dobil Krejči.

Metlika. Za učiteljsko službo sta prosila l. 1814. Valentin Vončina in Janez Strniša. Strniša je dobil 26. novembra 1814. dekret, Vončina pa se je nadalje ukvarjal z zakotnim pisanjem.

Črnomelj. L. 1814. je učil tu Anton Pibernik, ki je pa imel sumljivo spričevalo. Gubernij svetuje l. 1815., naj se ustanovi pravilna šola. Nekaj časa je l. 1815. oskrboval pouk župnik Marko Drganc; potem so začasno nastavili za učitelja Pusta, l. 1816. pa za stalno Novaka.

Semič. Dekan Valentin Peternel priporoča prošnjo Janeza Mirta. Mirt je bil potrjen 15. maja 1814.

Kočevje. Dekan Ivan Tschinkl sporoča 12. decembra 1813., da se trudi kočevski mâr Kopriva za izposlovanje plače učitelju Venceslavu Wenzelu, ki ga je Auerspergov oskrbnik Florijan Weber pozval iz Prage. Isti naznanja 24. junija 1814., da sta v njegovi dekaniji samo dva učitelja: Wenzel in Ivan Lebar (Leeber), in l. avgusta 1814. sporoča, da se je šola pričela 21. marca l. 1814. pod vodstvom Wenzelovim. L. 1815. so prosili, naj se Wenzelu dovoli pomočnik. Pomočnik je bil dovoljen in Sluga nastavljen. Wenzel je resigniral l. 1817. in tako je prišel zopet v Kočevje učitelj Krombholz, ki je bil do l. 1817. v Ribnici V Kočevju je obiskavalo l. 1806. šolo le 86 otrok, namreč 73 dečkov in 13 deklic. Za šolo je bilo tedaj godnih 206 dečkov in 108 deklic (število ni pravo), skupaj 314 otrok. L. 1807 je obiskovalo šole 71 otrok, L. 1814. je bilo za šolo godnih otrok 192 dečkov in 196 deklic, skupaj 388. Obiskovalo je šolo 99 (72 + 27) domačih in 10 tujih otrok. L. 1821. je bilo v nedeljski šoli 33 učencev.

Stari log (Altlag). L. 1815. je učil kapelan Juri Petsche 20 otrok.

Mozelj (Mösel). Kapelan Andrej Lascher je učil l. 1815. že četrto leto nekoliko otrok.

Reka (Rieg). Župnik Lenart Preuner je učil že nekaj let. L. 1815. je poučeval 18 otrok.

Borovec (Morobiz). Lokalist Daniel Fayenz je učil l. 1815. 22 otrok.

Trava (Obergraß). Tamošnji duhovnik je učil že nekaj let otroke v pisanju itd. (l. 1815.).

Črmošnjice. Tu je bila šola, a l. 1815. je ni bilo več.

Stara cerkev (Mitterdorf). L. 1815. ni bilo redne šole, samo za krščanski nauk so se otroci shajali. Josip Erker bi sicer rad učil, pa ga niso pustili brez pedagoškega spričevala. L. 1816. so ga zopet predlagali, a zastonj.

Grčarice (Masern). L. 1818. je poučeval lokalist Matija Krische.

Stari trg pri Poljanah. L. 1821. je bilo v nedeljski šoli 27 učencev. **Kostel.** L. 1830. so pričeli s poukom v župnišču. Redno in dobro je učil zlasti kapelan Josip Marešič, ki je poučeval po zimi l. 1835. in 1836. po šest ur na dan.

Ribnica. Dekan Bonaventura Huml sporoča 19. februarija l. 1814., da sta šoli v Ribnici in v Loškem potoku prestali tudi francosko vlado, v Dobrepoljah in Laščah pa se je šola zopet spravila v tek. — Za ribniško šolo so plačevali 65 gld. najemnine. Tretjino je prispevala kameralna blagajna. L. 1815. so dognali plačilo za stanovanje šolskemu pomočniku. L. 1815. je bila izpraznjena ta služba. L. 1817. jo je dobil Knobel.

Dolenja vas. L. 1819. so se pričele razprave o ustanovitvi šole in o zgradbi šolskega poslopja.

Sodražica. L. 1815. je bila služba razpisana. Nastavljen je bil Warthol, plačo so uredili.

Lašče. Andrej Kančnik je odšel konec maja l. 1815. radi prepiche plače. Za razpisano službo je prosil Simon Josip Vidmayr, učitelj v Črnomlju, in je bil tudi začasno nastavljen. L. 1818. je pa moral šolo pustiti, ker ni mogel napraviti izkušnje. Za službo sta prosila Kaučnik in Skubic, pa sta bila odklonjena. Poslan je bil za učitelja preparant Mihael Tkavec.

Dobrepolje. L. 1815. se je naročilo, naj se ustanovi šola; l. 1817. se je župniku priporočila skrb za trivialko. L. 1818. so vpeljali nedeljsko šolo.

Vrhnika. Gubernij je 20. dec. l. 1814. pohvalil Andreja Tomazina, dekana na Vrhniki. Konzistorij je poslal 29. dec. l. 1814. dekreta za učitelja Jos. Vencajza (Wenzeiß) in pomočnika Jurija Podrekarja. L. 1814. je bila zopet naročena zgradba šole. Škofijstvo je moralo prispevati l. 1815. 500 gld. za poslopje, l. 1817. pa še kot patron 922 gld. 27¹/₈ kr. Občina je prosila, naj se šola zgradi prav na Vrhniki, pa prošnja je bila odbita.

Idrija. Gubernij naznanja 14. septembra l. 1814., da se bo šola zopet pričela 1. novembra. Gubernij prosi 4. novembra l. 1814. izjave, jeli ne bi kazalo v Idriji ustanoviti okrožne glavne šole, če se ne bo ustanovila v Postojni. Za katehetsko mesto so 15. dec. l. 1814. prosili trije prosivci. Službo je dobil Ivan Breclnik. L. 1815. je postal ravnatelj Ponter. Isto leto je bila vpeljana tudi nedeljska šola. Prosili so za šolskega pomočnika. L. 1816. je žalosten dogodek ustavil šolo. Predlagalo se je, naj se šola zida na pripravljenem prostoru. Začasno je bila šola v privatnih hišah. L. 1817. je predlagala dvorna kamora, naj se ustanovita dva gimnazijska razreda.

Logatec. Jakob Kranjec (Krainz) je bil l. 1815. začasen učitelj. L. 1815. so obravnavali o zgradbi nove šole. L. 1817. je moralo škofijstvo prispevati za novo šolsko poslopje 1033 gld. 30⁵/₆ kr. L. 1818. je bil Jakob Kranjec imenovan za stalnega učitelja.

Planina. L. 1815. je bila šola ustanovljena. Andrej Potočnik, vikar v Kranju, dobi učiteljsko službo.

Cirknica. Učitelj Fortunat Kuntara, ki je bil l. 1814. nastavljen, je bil l. 1816. odslovljen. Gubernij je ukazal l. 1817., da se mora že l. 1807. zaukazano zidanje šolskega poslopja nemudoma izvršiti.

Postojna. L. 1817. je došel ukaz, da se mora nedeljska šola povsod vpeljati. V Planini naj se preskrbi za stalno učiteljsko plačo in do konca julija naj se sporoči, kako napreduje zidanje šol v Cirknici, v Ložu in na Vrhniki. Šola v Žreh se ne sme prezreti.

Staritrug pri Ložu. L. 1817. je gubernij ukazal, naj se šola zida.
(Dalje.)

Katol. kateheza in zgledi iz starega zakona.

asnik „Kathol. Kirchenzeitung“ je nedavno prinesel sledeči zanimivi članek, ki ga podajemo slovenskim katehetom v prevodu:

Da judovska sinagoga pred Kristusom in cerkev po Kristusu nista brez medsebojne zveze, je nam vsem znano. Ravno tako je pa tudi gotovo, da se bistveno razlikujeta. Sinagoga je predpodoba, cerkev pa izpolnitev. Postave Kristus sicer ni zavrzel, pač pa jo je izpopolnil, in apostoli so morali slediti Kristusu po potu novih, vzvišenih zapovedi. Če so bile nove zapovedi, tudi krščanska kateheza ni mogla več buditi starih, judovskih potov, vseh nravnih nauk starega zakona pa že celo ni mogla sprejeti med svoje nauke. Pomislimo le, kako je božji učitelj sam opozarjal na nasprotje, ki je bilo med njegovimi zapovedmi in zapovedmi starega zakona: „Slišali ste, da je bilo rečeno: ‚Ljubi svojega bližnjega in sovraži svojega sovražnika.‘ Jaz pa vam povem: ‚Ljubite svoje sovražnike itd.‘“

Vera, upanje, ljubezen, njihovi predmeti in nagibi, to je v duši krščanskega kristjana vse nekaj drugega kot je bilo v ljudeh, tudi najsvetejših ljudeh starega zakona. Isto tako je za nauk o milosti, sv. zakramentih in krščanski pravičnosti treba popolne krščanske kateheze. S starim zakonom se pri tem ne dá mnogo opraviti. To je jasno in umevno samoposebi. In vendar katoliški katehetje in katehetične pripravljalne knjige včasih skoro pozabijo na ta razloček med starim in novim zakonom, če ne pri prešavljanju samem, pa toliko večkrat pri zgledih, ki jih podajajo otrokom. Vsakdo ve, da primeren zgled včasih več izda kot vse druge besede. Oseba, ki jo navajamo kot zgled krščanske vere, upanja in ljubezni, se zdi otroku vzor krščanske kreposti. Kako nejasne pojme o krščanski kreposti pa mora dobiti otrok, če sliši pri katehezi o krščanski veri, krščanskem upanju itd. polno predkrščanskih vzgledov, skoro ničesar pa ne o krščanskih svetnikih.

Da pri takih katehezah otrok ne more dobiti pravega pojma o krščanski popolnosti, se lahko prepričamo, če si na kratko ogledamo posamezna poglavja katekizma in predkrščanske zglede za ta poglavja. Prvo poglavje govori o krščanski veri. Ko je govor o tem, kakšna mora biti naša vera, sliši otrok venomer ime Abraham. Ravnotako se mu godi pri drugem poglavju. Abraham in drugi Izraelci mu morajo biti vzor krščanskega upanja. In vendar je bil predmet in nagib Abrahamovega upanja popolnoma drug kot mora biti predmet in nagib krščanskega upanja. In krščanska ljubezen, ki jo imenuje Jezus sam

„novo“ zapoved, kako se more otroku zdeti nova, če mu kateheza podaja kot vzgled ljubezni do samega sebe Daniela, ljubezni do bližnjega Abrahama, ljubezni do sovražnika Davida? Pri četrtem poglavju — o milosti in zakramentih — niso zgledi iz starega zakona prav nič na mestu. Ali naj bodo znabiti izraelske zakonske razmere vzor krščanskega zakonskega življenja? Neumestno je slednjič tudi, če pri poglavju o krščanski pravičnosti kar kopicimo zglede iz starega zakona. V neki sicer dobri katehetskni knjigi se omenjata koj v začetku kot najlepša vzgleda krščanske pravičnosti Caharija in Elizabeta. „Kako sta živela pravično po vseh zapovedih in postavah Gospodovih.“ Tako je z zgledi pri različnih čednostih in dobrih delih. Najprvo se otrok uči, da je krščanska čednost nadnaraven, nam pri sv. krstu od Boga vlit dar, nato pa sliši o samih Izraelcih kot vzgledih krščanske čednosti. Gotovo zaslužijo svetniki starega zakona vse naše spoštovanje, toda katehet mora vendarle povdarjati razloček med starim in novim zakonom. V našem času je to še posebno potrebno. Najbolj nevarna je v poznejših letih otrokom verska brezbriznost našega časa. Pred to mora katehet otroke že naprej zavarovati. Zato mora večkrat povdarjati, kako vzvišena je krščanska vera nad vsemi drugimi. Tudi v zgledih mora otrok spoznati dostojanstvo vernega kristjana, kakor ga je Gospod sam izrazil z besedami: „Resnično, vam povem, najmanjši v nebeškem kraljestvu je večji kot Janez Krstnik.“ Če rabimo zglede iz starega zakona, moramo vedno sklepati iz manjšega na večje: Če so že Izraelci tako delali, koliko večja mora biti še le pravičnost kristjanova. Dalje je verouku odmerjeno tako malo časa, da katehet ne more govoriti obširno o zgledih iz starega zakona, ne da bi pri tem zanemarjal krščanske zglede. Najraje o teh govori obširneje. Slednjič nas katoliška cerkev sama uči, da moramo rabiti pred vsem zglede krščanskih svetnikov. Prav malo dni cerkvenega leta je posvečeno svetnikom starega zakona. Cerkev raje potrjuje proprije posameznih škofij in opozarja tako krščansko ljudstvo na njegove narodne svetnike, katere naj bi poznalo in posnemalo. Zato bodi naše geslo: Krščanskim otrokom krščanske zglede.

Risanje v ljudski šoli z ozirom na zahteve sedanjosti.

(Konferenčno poročilo.)

Mnogi smatrajo risanje v ljudski šoli za postranski predmet, vendar je za vzgojo in praktično življenje velikega pomena.

Z risanjem se vzbuja estetiški čut, ker se vadi učenec svojim izdelkom dajati vse one lastnosti, ki jih zahtevajo zakoni lepote. Z risanjem se vzbuja pazljivost, razsodnost, domišljija in še mnoge druge duševne zmožnosti. Prav posebno pa se vadita oko in roka, to pa tembolj, kolikor boljša je metoda risarskega pouka.

In pozneje v življenju? Dober obrtnik dandanes skoro ne more pogrešati znanja v risanju. Vedno bolj razvijajoča se umetna obrt zahteva izurjenih risarjev. Primerno podlago za to pa mora dati že ljudska šola. Zato je tudi ravnatelj umetno-obrtnega muzeja dunajskega, dvorni svetnik vitez Eitelberger naravnost izjavil: „Kakor je ljudska šola podlaga in pogoj splošne vojaške obveznosti, takisto je tudi podlaga obrtne odpornosti.“

Že prav zgodaj so slavni pedagogi spoznali potrebo risarskega pouka. Da se je pa ta pouk uvedel še-le precej pozno v ljudsko šolo, temu so bile krive razne okolnosti, v prvi vrsti dokaj napačni nazori. Domnevalo se je skoro splošno, da je risanje umetnost, ki se je more priučiti le tisti, ki ima za to posebne zmožnosti. Res je, da vsakdo ne more postati umetnik, — za to je treba brez ugovora posebne nadarjenosti — a tudi ni potrebno, da bi bil vsakdo risarski umetnik; a potrebno je, da se v učencu duševne zmožnosti vsestransko, harmoniško razvijajo, da se torej izobrazuje tudi njegov estetiški čut.

Čeprav se dandanes že splošno priznava potreba in važnost risarskega pouka in je ta predmet uveden že na vseh šolah, vendar pravih uspehov še nismo dosegli.

Kje je iskati vzroka nepovoljnim uspehom? Poglejmo le, kaj je bil skoro edini namen vsemu dosedanjemu risanju. Ali mar vaja roke in očesa, ali vežbanje raznih duševnih zmožnosti, ali buditev estetiškega čuta? Da, domišljevali smo si, da smo vse to dosegli, toda s takim domnevanjem smo le sami sebe varali; v resnici teh uspehov nismo nikdar dosegli, ker namen dosedanjega risarskega pouka ni bil: buditi in negovati otrokove zmožnosti. Pravi namen risarskemu pouku je bil vse kaj drugega, kakor estetiška izobrazba učenca. Risalo se je splošno le zato, da se je ob priliki nadzorovanja, oziroma kake razstave pokazalo nekaj z mučno natančnostjo izdelanih risb. Namen dosedanjemu risarskemu pouku je bila risba in otrok je bil le sredstvo, da se je ta namen dosegel.

Najlaže bi se prepričali o slabih uspehih dosedanjega risarskega pouka, ako bi takemu mlademu risarju, ki je razstavil skrbno izdelane risbe, ukazali prosto narisati najnavadnejši predmet. Brezdvomno bi nam odgovoril, da tega ne zna, češ: Tega se pa še nismo učili.

In vzrok tem navideznim uspehom so dosedanje pomanjkljive metode. Zato so se novejši metodiki postavili na drugo stališče. Prangu, ki je prvi zapustil staro pot, ni več predmet glavna stvar, ampak učenec in važnejša mu je formalna stran pouka nego materijalna, ker le tako se vzgojevalno upliva na zmožnosti učencev. V tem smislu pravi tudi H. Spencer: „Ne vprašamo, riše li učenec lepo, ampak vprašamo, ali razvija svoje zmožnosti.“ In G. Hirt trdi: „Ne lepo risati, temveč prav videti, urno očrtati, čutne vtiske in stvore svoje domiselnosti pravilno podati — to je smoter risarskega pouka.“

Seveda, dokler nismo poznali boljšega, smo bili lahko tudi s starim, slabejšim zadovoljni, zlasti ker smo se lahko tolažili, da delajo drugeje prav tako in da celo na učiteljskih ne postopajo drugače. Toda časi se izpre-

minjajo; nastopajo druge potrebe; nova spoznanja in nove izkušnje prodirajo na dan.

Američani, Prang in drugi, so nam pokazali metodo, ki je dosedANJI popolnoma nasprotna in ki bo gotovo uspešnejša od sedanje. V Ameriki je ta nova metoda že skoro splošno uvedena in prodira že tudi v Evropo. Zato je prav primerno, da se ji z današnjim referatom tudi pri nas ugladi pot. Jasno je, da kar čez noč ne bo mogoče vsega preobrniti, toda z začetkom tudi ne smemo odlašati.

Skoro predolgo se že mudim pri samem uvodu, a potrebno se mi je zdelo vse to omeniti; zato pa hočem sedaj bolj hiteti z odgovori na stavljenA vprašanja.

I.

Prvo vprašanje se glasi: Ali naj se riše na stigmografične zvezke? Najkrajši in najtočnejši odgovor bi bil gotovo z besedico: ne! Toda, ker vem, da bi tako lakonični odgovor ne zadovoljil, zato hočem svoj odgovor nekoliko raztegniti. Pri nas v Avstriji je stigmografsko metodo uvedel Hi'lardt l. 1846. Ko je bilo risanje po zakonu uvedeno v ljudsko šolo, se je sprejela ob enem stigmografska metoda, češ, da je najpripravnejša za začetnike. Čutili so pač že takrat, da ta pot vendar ne more biti prava, ker zakon dovoljuje, da se sme pričeti risanje s stigmami ali brez njih, ter celo zahteva, da se kar najhitreje preide na prosto risanje. Seveda so v ljudski šoli dolgo časa prevladovale stigme in po nekaterih šolah še sedaj prevladujejo, to pa posebno vzpričo tega, ker ljudski učitelji sami v pretežni večini niso bili dovolj spretni risarji, da bi bili sploh mogli drugače poučevati. Ta nedostatek pa je bil v prvi vrsti posledica jako pomanjkljivega in slabega risarskega pouka na učiteljišjih in to dejstvo tudi trdovratne zagovornike stigmografske metode precej opravičuje.

Ker se je pa o stigmografski metodi v zadnjem času že mnogo pisalo in razpravljalo, prodrlo je že tudi večinoma prepričanje, da je jako malo vredna in zelo kvarljiva. Z risanjem po stigmografski metodi se otroku ne vadi ne oko in ne roka. In vendar že ministrski ukaz z dné 9. avgusta l. 1873 št. 6708 to zahteva od risarskega pouka. Saj pri risanju po stigmah ni treba paziti ne na dolgost in ne na smer posameznih črt; s pikami je že vse to natančno določeno. Niti navadnih ravnih črt se otrok ne navadi prosto delati, ako riše po pikah.

Na papir s stigmami je pa mogoče tudi le edino geometrijske oblike risati, toda še to ne povsem, ker risanje kroga in drugih sličnih likov stigme le ovirajo.

V tesnem sorodstvu s stigmografsko metodo je risanje v mrežo. Tudi to ima vse one hibe, kakor risanje po stigmah, in mislim, da se dandanes še mnogo manj uporablja, kakor pa risanje po stigmah.

Sploh se mi pa zdi popolnoma odveč še dalje o tem razpravljati, ker je število zagovornikov stigmografske metode gotovo tako majhno, da pri odločevanju, ali naj se riše po stigmah ali brez njih, ne pride niti v poštev.

II.

Preidem torej lahko k drugemu vprašanju, ki se glasi: „Ali naj se riše na prosto?“ Ako zanikamo prvo vprašanje, moramo, ako hočemo biti dosledni, na to odgovoriti z odločnim: da!

Že zgoraj sem omenil, da je ministrstvo v svojem ukazu z dne 6. maja leta 1874, številka 5815 dalo učitelju na prosto voljo, da se na spodnji stopnji poslužuje stigmografičnih zvezkov, ali pa takoj prve vaje prične brez stigem. S tem je naučno ministrstvo že takrat priznalo, da je tudi na spodnji stopnji mogoče risati na prosto, kar pa nekateri še dandanes zanikujejo, in da stigme nimajo posebne vrednosti, dokazuje pa s tem, ker jih dovoljuje le na spodnji stopnji.

Pa pustimo ministrski ukaz in pogledjmo v življenje; kaj nas pa to oči? Opazujmo otroke, kadar rišejo prostovoljno, neprisiljeno, pogosto tudi nedovoljeno, med šolskim poukom. Na kakšen papir? Vsak jim je dober, najljubši jim je prazen papir; papirja s stigmami ali s črtami se poslužujejo le tedaj, kadar nimajo drugega, pa še takrat navadno prezirajo pike in črte, ker so jim le v napoto.

Pa pogledjmo obrtnike, pogledjmo umetnike: zopet isti prizor; poslužujejo se le praznega papirja.

Zato pa tudi v šoli vadimo otroke risati na prosto in sicer takoj od začetka. Ne mislimo, da je to za začetnike pretežko; saj ne rišejo tako umetnih risb, da bi jih ne mogli napraviti brez pripomočkov.

Novejši metodiki pa poleg pravega risanja na prosto priporočajo še dvoje novosti, katerih hočem tu omeniti.

Prvo je Cookeovo „risanje iz rame“. Učenec riše stojé na navpično tablo, za iztegnjeno roko od nje oddaljen; kjer to ni mogoče, mora tako sedeti, da roko lahko popolnoma iztegne in riše na navpično stoječo desko. Nikdar se ne sme roka ali členek roke dotikati table, ampak le zadnji člen malega prsta. Vse črte se potezajo z iztegnjeno roko, tako, da se le-ta pregiba v rami. Lahko si mislimo, da postane roka tem načinom gibčna, da zadobé mišice popolno neodvisnost in se usposobijo za vsakojako gibanje.

Drugo je pa risanje z obema rokama. Važnost tega risanja poudarja posebno Tadd. Praktiška vrednost te metode je očitna, posebno pri simetrijskih stvorih. Kako zamudno in težko je risati simetrije na oko! Vsak risar in posebno učitelj risanja vé, kake preglavice provzročuje to risanje. Čudovito lahko pa je risati simetrijske like po nekoliko vaji z obema rokama hkratu. Takozvani mišični čut se v kratkem času tako razvije, da delata obe roki v popolnem soglasju, ker druga drugo takorekoč nadzoruje. Simetrijske oblike kažejo toliko popolnost, kakor jo težko dosežemo, ako jih rišemo le z eno roko. Tudi prihranimo vsaj pol časa, navadno pa še več, ker roki, bi rekel, živahno tekmujeta in se kosata.

Pa bodi dovolj o tem.

(Dalje.)

D o p i s i.

Iz Zatičine. Sicer je že „Slovenec“ precej obširno poročal o slovesni otvoritvi našega novega šolskega poslopja dne 4. oktobra t. l., vendar se mi zdi, da tudi v našem šolskem listu ne smemo popolnoma prezreti ta važen dogodek. Izmed vnanjih gostov, ki so prihiteli k slavnosti, omenjamo le c. kr. okr. šol. nadzornika gosp. L. Stiasny - ja. Zatičina je bila ta dan vsa v zastavah, kar je pričalo, da se raduje lepe nove stavbe, ki se vzdiguje na vzvišenem prostoru nad samostanom in tako ljubeznjivo vabi k sebi ukaželjno mladino. Ob polu 10. uri je daroval mil. gosp. opat v opatijski cerkvi slovesno sv. mašo; po sv. maši pa se je pomikal dolg sprevod iz cerkve k šoli. Prva je šla šolska mladina s svojim učiteljstvom, za njo pa razni odbori, kakor: občinski odbor, krajni šolski svet in stavbeni odbor, nato duhovščina, povabljeni gostje in mnogo drugega občinstva. Po blagoslovu so se uvrstili razni običajni govori. Pred vrati je nagovoril zbrano občinstvo mil. g. opat; v okrašeni šolski sobi je g. župan Gorišek s primernim nagovorom izročil ključe g. nadučitelju Fr. Kovaču, ki se je nato z izbranimi besedami zahvalil vsem onim, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je zgradilo prepotrebno šolsko poslopje. Opo-minjaje otroke k pridnosti in hvaležnosti sklene svoj govor z obljubo, da hoče on in vse učiteljstvo vestno izvrševati svoje dolžnosti v blagor njim izročene mladine in cele občine. Končno še g. nadzornik Stiasny priporoča mladini redno pohanjanje šole, ter ji stavi v zgled veliko marljivost našega presvetlega cesarja, na kar otroci navdušeno zapojó cesarsko pesem. Tudi že prej so med posameznimi točkami zapeli otroci več narodnih pesmi. Po odpeti cesarski pesmi je učenka tre-

tjega razreda deklamovala otvoritvi šole primerno pesem. — Ko je bil tako oficijelni del končan, pogoščena je bila šolska mladina z raznimi jestvinami. Pri banketu v gostilni g. Frica pa so se nadaljevali govori v obliki lepih napitnic, katerih prva je veljala Nj. Vel. presvitlemu cesarju, druga pa g. nadzorniku, g. županu, g. nadučitelju itd.

Z dežele. (Svobodne misli vaškega učitelja.) 1. Rešitev socialnega vprašanja tiči v vzgoji. Socialna vprašanja rešujejo razne družbe in društva, ki delujejo tembolje, kolikor boljši so njih člani: ljudje. Naloga šole je, da vzgoji ljudi za društveno in družbeno delovanje.

Sicer trdijo, da imata država in cerkev predvsem reševati zevajoče socialno vprašanje, a na šolo se gleda nekako zdaleka. Je-li to prav? Ne! Nič ne pretiravam, ako trdim: „Kdor rešuje socialno vprašanje brez ozira na šolo, oziroma vzgojo, zida na pesek.“ V reševanju socialnega vprašanja mora vstopiti šola v ospredje, ker brez nje ne more obstati ne država, ne cerkev. Svet se bode poboljšal le po plemenitih značajih posameznikov, ki so seveda plod dobre vzgoje. Šola si mora prizadevati že po zakonu, da vzgojuje mladino v plemenit značaj. Splošno pa mora biti njeno načelo, da mladino dovede do izpolnjevanja verskih, нравnih, državljskih in občeh človeških dolžnosti. Podati mora učencem široko in trdno podlago, na katero naj se naslanja njih daljne izobraževanje za razne poklice. Tudi sega šola že kar neposredno v socialno vprašanje s tem, da morejo eno in isto šolo obiskovati otroci raznih stanov: učenih, bogatih in revnih. In to vsakdanje shajanje, to skupno življenje vpliva gotovo blagodejno na mlada srca.

Oni umetni prepad med bogatinom in revčkom zginja. Nespametno ravna torej tisti bogatin, ki svojih otrok ne pošilja v ubogo vaško učilnico, češ: moji otroci ne sodijo med berače! Na ta način si večajo in kopljejo „osrečenci“ sami prepad, ki jih preti požreti. Nobeden otrok še nima kakih osebnih zaslug; vsi so jednaki in vsi naj obiskujejo jedno in isto šolo. Korist imajo oboji. Bogataš spozna življenje siromakov in njih uboštvo ter trpljenje in se obenem uči dobrotelčnosti. Nasprotno pa ubožčki, po medsebojnem občevanju, razumevajo razloček stanov, ki se jim končno vidi popolnoma naraven.

2. Proč z birokratizmom v šolstvu. Birokratizem je rak-rana današnjega šolstva, je tista coklja, ki zavira pokret v vzgoji. K temu birokratizmu pa pristavimo tudi današnje šolsko nadzorništvo, ki potrebuje korenite preosnove. Glavni smoter ljudske šole je po zakonu vzgoja. Toda naši gospodje nadzorniki se ne ozirajo in se niti ne morejo ozirati na vzgojo: vzgoja je nekaj notranjega, kamor ne vidi hitro nadzornikovo oko. Nadzornik sodi šolo zgolj po priučenem gradivu. Učiteljstvo to ve in zato tudi v tem smislu postopa: Žal, da na ta način postane smoter šole predpisana učna snov ne vzgoja. Učitelj postane stroj birokratizma in učenec njegov suženj! Vzgoje vanje, oziroma poučevanje, se izpremeni v dresuro. In učitelj, ki je v dresiranju najbolj spreten, dobi „pohvalni dekret“ Ob imenovanju novih šol, nadzornikov se učiteljstvo brž izprašuje, kolikor še ne zve v naglici iz došlih aktov: kaj in koliko zahteva novi gosp. nadzornik? Ko to zve, vpogne tilnik in hajdi na delo v „tovarno“! Čudna pa se nam zdi taka logika, da imajo vedno le gospodje, ki nosijo pripono „nad“, prav. Kakor bi bili taki ljudje nezmožljivi! Pa pustimo

jih, ti imajo slabosti, kakor mi drugi: saj so ljudje. Opraviti imamo z zistemom predpisov in ukazov, ki učiteljstvo duševno ubijajo, ki v učiteljstvu zamore vsak pojav samotvornosti in ga ponižujejo na nivo modernega sužnja. Kdo more reči, da so vse odredbe in ukazi šolskih oblasti popolne in jedino prave? Saj vidimo, da se čez nekaj let popravljajo in nadomeščujejo z drugimi. Če učitelj sam napravi kak pregrešek, se hitro potrudi, da ga popravi. Zmote šolskih oblasti pa trajajo leta in leta, pod katerimi trpi šolstvo! In kar je še hujše se s temi ukazi spravi učitelje ob ideale, ob navdušenje za svoj poklic! Marsikak navdušen učitelj doseže tudi po morebitni napačni poti lepe uspehe, medtem ko mrtev učitelj več pokvari. Naj si gospodje nadzorniki še tako manejo roke, dejstvo je, da so brezpogojni ukazi za izobrazeno učiteljstvo škodljivi. Dobrohotne nasvete, predloge, priporočila bode vsak učitelj radevoljno vsprejel in se tudi prepričaval o njih vrednosti in istinitosti. Povelja pa, ki zahtevajo slepo pokorščino, več škodujejo, kakor koristijo. Zrelo in osamosvojeno učiteljstvo bode šlo preko njih na dnevni red.

3. Šolska poslopja se morajo ločiti od vaških koč! „Šolske palače“ so mnogim kratkovidnejem v veliko izpodtiko. In to ni le pri nas, ampak tudi po Nemškem in drugod. Temu pa je kriva nevednost o nalogi šole. Če ne zahtevamo varčevanja pri drugih javnih poslopih: sodnijah, jetnišnicah, zadrugah itd., ki ne služijo tako vzvišeni nalogi, naj zahtevamo to pri šolah, pod čegar okriljih se zbira — naša mladina!? Gospodje, le potolažite se z mirno vestjo: pri šolah ni čisto nič pretiranega! Kakor se nihče ne spodtika nad lepo cerkvijo, češ, da je za naše ubogo ljudstvo predraga, tako pustimo tudi šolo v miru. Zakaj bi pa tudi ne privoščili lepo šolsko

dvorano ubogim, kmečkim otrokom, ki prihajajo navadno iz temnih in ozkih beznic, ki je s stališča vzgoje in pouka vendar velike važnosti za telo, um in srce. Kaj so kmečki otroci manj vredni, kakor mestni?! Šola mora s svojo zunanostjo in notranostjo buditi v učencih

vzvišene čute. Kaj pa higijenično stališče?! Pomislimo, da cvetlice uspevajo tam, kamor prihaja dovolj zraka in luči, a po temnih kotih se košatijo navadno bledice in strupenke! (Je že res. A gotove meje morajo biti tudi tu. Berite pedagoga Kellnerja: „Aphorismen“. Op. ured.)

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe Na razširjeno ljudsko šolo v Dolskem pride gdč. Ana Mally, za prov. učitelja na Vrabče pa učiteljski kandidat g. Anton Knap. Definitivni učitelj v Krčevini-Leitersberg, gospod Otmar Herbst je imenovan učiteljem na pripravljalnem tečaju državne gimnazije v Kočevju. Učiteljem v Selcih je imenovan absolv. učiteljski kandidat g. Josip Jeglič; suplentom v Podbrezjah pa učiteljski kandidat g. Josip Verbič. Absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Matilda Gorišek je imenovana za začasno učiteljico na Trebelnem. Absolvirani učiteljski kandidat g. Ivan Garvas je imenovan za provizoričnega učitelja in voditelja na dvorazrednici v Fara-Vasi; gospod Franc Grudnik pa za pomožnega učitelja v Preloki. Mestni šolski svet v Ljubljani je sprejel kot radovoljke sledeče učiteljske kandidatinje: gdč. Marijo Jekovec, Elizabeto Luschn, Ivano Premelč, Marijo Ramovš, Marijo Regali, Olgo Tomšič, Marijo Triller in Ivano Trtnik. Za pomožno učiteljico na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je imenovana gdč. Marija Grošelj. Za provizoričnega učitelja v Postojni je imenovan absolvirani učiteljski kandidat g. Albin Stritar. Izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Frančiška Vilhar je imenovana za provizorično učiteljico v Šembiji. Začasna učiteljica gdč. Ljudmila Mažgon v Gorenji Krki je imenovana za začasno učiteljico

v Mengšu; absolvirani učiteljski kandidat g. Anton Vodè je imenovan za provizoričnega učitelja v Gorenji Krki; gdč. Alojzija Štebi pa v Trzič. Organist g. Jožef Mihelčič iz Mirne je imenovan za pomožnega učitelja v Selu. Provizorična učiteljica v Nadanjem selu gdč. Ana Pleško se je tej službi odpovedala; dobila pa jo je gdč. Marija Krall. Za provizorično učiteljico v Domžalah je imenovana gdč. Karolina Tekavčič; za provizoričnega učitelja na Colu pa g. Bogomir Fegic. Provizorični učitelj v Preserju, g. Matej Berce je imenovan provizoričnim učiteljem na novoustanovljeni šoli na Grosupljem. Za pomožno učiteljico v Cirknici je imenovana gdč. Antonija Hribar, ker se je gdč. Marija Movak tej službi odpovedala. G. Ivan Eppich je imenovan za provizoričnega učitelja v Starem Logu, gdčn. Ivanka Cegnar pa za provizorično učiteljico na Vrhpolju pri Moravčah. — Na Štajerskem: Za nadučitelje so imenovani: Pri sv. Jakobu v Slov. goricah def. učitelj g. Franc Kotnik, v Banki gospod Ivan Krajnik, pri sv. Martinu na Pohorju g. Valentin Veber, v Št. Jurju v Slovenskih goricah g. Peter Paulin. Za učitelje oziroma učiteljice so imenovani: za Kozje g. Ludovik Volčar, za Dramlje g. Jakob Heruh, za Spodnje Poljakovo g. Jožef Kockl, za sv. Križ pri Ljutomeru g. Avgust Lah, za Runec g. Ivan Vertot, za Studenice g. Franc Fischer,

za sv. Tomaž pri Ormožu g. Aleksander Alf, za Radgono (mesto) gdč. Hermina Dominicus, za Radgono (okolico) gdč. Marija Sever, za sv. Jungert gdč. Ida Stedry, za Ziče gdč. Marija Bezlaj, za Rečico gdč. Karolina Zmerzlikar, za Spod. Poljskavo gdč. Romana Osana, za Svetinje g. Antonija Šijanec roj Bober, za Št. Peter pod sv. Goro gdč. Ljudmila Umberger, za sv. Ilj na Turjaku gdč. Marija Janša. Za okrajnega pomožnega učitelja za okraj Konjice je imenovan g. Jožef Cucek. Učiteljica gdč. Ana Zupančič je prestavljena iz Šmartnega na Pohorju v Čadram. Učiteljica v slovenski Bistrici gdč. Avgusta Šantl je imenovana za pomožno učiteljico na mornariški meščanski šoli v Pulju. Učitelj g. Franc Sinigoj pri sv. Križu na Goriškem se preseli na Štajersko. Na Koroškem: Za nadučitelja so bili imenovani: g. Anton Kranjc v Mohličah, g. Andrej Moro v Ločah za šolo v Št. Ilju na Dravi, gospod Fran Čebul v Št. Jakobu za Ledenice, g. Karol Samonik v Velikovcu za Gornje Borlje. — Za podučitelje so bili nastavljeni kandidati: g. Jurij Bürger v Št. Jakobu v Rožu, g. Andrej Dorfer v Velikovcu, gdč. Marjeta Cecat v Tinje. — Nadučitelj g. Jožef Kovač gre iz Ledenic v Ukve, g. Andrej Pirker, iz Brnce v Čače, gdč. Alojzija Treiber iz Št. Jakoba na Brncu, g. Jan. Pilgram iz Št. Primoža v Velikovec, g. Janez Vauk iz Šmihela nad Pliberkom v Hodiše, gdč. Adela Velcig iz Hodiš v Krivo Vrbo. — Šolsko službo na Koroškem sta zapustila g. Fran Müller vsled imenovanja učiteljem na Štajarskem in gdč. Olga Sivic vsled imenovanja za učiteljico Kranjskem. Gdč. Matilda Bock je imenovana za podučiteljico v Škocijanu in gdč. Mar. Remžgar za podučiteljico v Črnem vrhu

Slovenska ljudska šola v Trstu. Upravno sodišče je končno rabsodilo, da

mora tržaška mestna občina z ozirom na § 59 ljudskošolskega zakona z dné 14 maja 1869. I ustanoviti tudi v Trstu slovensko ljudsko šolo.

Osebné vesti. Č g Ivan Knific je dobil mesto gimnazijskega učitelja v knezoškofjskem zavodu „Collegium Petrinum“ v Urfahru poleg Linca. Mesto veroučitelja na mestni nižji realki v Idriji je dobil čg. Andrej Plečnik, kapelan pri sv. Petru v Ljubljani. Učiteljem telovadbe na c. kr. učiteljišču v Kopru je imenovan g. Adolf Schaup iz Gorice. Proforski kandidat g. Anton Ratajec je imenovan prefektom v knezoškofjskem Alojzijevišču. G. Fran Mašera, suplent na državni realki v Gorici, je imenovan za provizoričnega glavnega učitelja na učiteljišču v Kopru. Nadomestni učitelj na gimnaziji na Dunaju g. J. Reissner je imenovan za pravega realčnega učitelja na mestni realki v Idriji. Veroučiteljem na hrvaški gimnaziji v Pazinu je imenovan č. g. Fran Frankola, župni upravitelj v Lovrani. C. kr. nadučitelj v moški kaznilnici v Mariboru g. Srečko Stegnar in učitelj v graški kaznilnici g. I. Stipper sta povišana v deveti činovni razred; učitelj v mariborski kaznilnici g. H. Tribnik pa v deseti razred. Profesorjem katehetike v celovškem bogoslovnem semenišču je imenovan č. g. o. Vit Loinger S. J. Profesor na goriški realki g. P. Sencig je premeščen na ženski licej v Trstu.

Za absolvirane učence meščanskih šol je naučni minister sestavil seznam onih učnih zavodov, v katere lahko po dovršeni meščanski šoli vstopijo. Take seznamke morajo imeti vse deželne in okrajne šolske oblasti ter ravnateljstva meščanskih šol, v katere lahko pogledajo starši ali njih namestniki.

Umrl je v Borštu vpokojeni nadučitelj g. Josip Jančar. Pokojnik je služboval mnogo let v Katinari. — Dnέ 10. sep-

tembra t. l. je umrl v novomeškem samostanu o. Inocencij Koprivec. Rodil se je dne 8. aprila 1848. l. v Št. Vidu pri Zatičini; ljudsko šolo in šest razredov gimnazije je izvršil v Novem mestu, dne 1. oktobra 1868. l. je vstopil v frančiškanski red, bil 3. novembra 1872. l. posvečen v mašnika in l. 1875. po dokončanih študijah nastavljen v Novem mestu kot učitelj ljudske šole, katero službo je opravljal vestno in vneto celih 27 let. Po smrti o. Florentina je postal vodja ljudske šole in je za spretno vodstvo prejel marsikatero pohvalo od višjih oblasti. L. 1902. je opešal in moraj zapustiti priljubljeno mu šolsko polje.

Umirovljen je učitelj g. Jož. Kranjc na Ponikvi.

Razširjene šole. Šola v Vogrčah na Koroškem je razširjena v dvorazrednico.

Imenovanje. Cesar je imenoval ravnatelja gimnazije v Kopru g. J. Bizjaka za člana istrskega deželnega šolskega sveta.

C. kr. rudniško ljudsko šolo v Idriji obiskuje v tekočem šolskem letu 488 dečkov in 508 deklic. Petrazredna deška šola ima v nižjih treh razredih vzporednice, šestrazredna dekliška šola pa ima sedaj vzporednice le v prvem in tretjem razredu. Ker ima ena izmed učiteljic še do meseca decembra odpust, zato v drugem dekliškem razredu ni vzporednice in je v tem razredu 111 deklic. Na zavodu poučuje šest učiteljev, 11 učiteljic, 2 kateheta in 1 učiteljica ženskih ročnih del.

Obrtna nadaljevalna šola v Idriji. S tekočim šolskim letom se je otvorila v Idriji obrtna nadaljevalna šola, ki bo obsegala letos pripravljalni oddelek in I. razred.

Razpisane učiteljske službe. Vnovič je razpisano učno in voditeljsko mesto na enorazrednici v Št. Lenartu pri Škofji Loki v stalno nameščenje s pripomnjo, da se želi moških prosilcev in

da imajo prvič vložene prošnje tudi ob tem razpisu svojo veljavo. — Prošnje je vložiti do dne 27. oktobra 1904 pri c. kr. okr. šolskem svetu v Kranju.

Izpraševalna komisija za ljudske in meščanske šole. Za člane izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole v Gorici, in sicer za dobo od šolskega leta 1904/05 do 1906/07 je naučni minister imenoval sledeče gospode in sicer: za predsednika šol. svetnika Štefana Križniča; za njegovega namestnika profesorja na ženskem izobraževališču Antona Fras; za člane pa: profesorja tukajšnje gimnazije Antona Šantel in dr. Karola Ozwald, profesorja na tukajšnji realki Ferdinanda Seidel, profesorje na ženskem izobraževališču: dr. Frana Kos, Aleksandra Gioseffi, Pija Babuder in Antona Gwaiz, provizorična glavna učitelja na ženskem izobraževališču Hermana Chiappulini in Josipa Cizelj, vadničnega učitelja Karola Travan, telovadnega učitelja Josipa Janovsky, učitelja petja na ženskem izobraževališču in vadničnega učit. Ivana Mercina in okr. šolskega nadzornika Frana Finžgar.

C. kr. žensko učiteljišče v Gorici in ž njim spojene vadnice. Za prvi tečaj ženskega izobraževališča se je oglasilo k izpitu 100 Slovenk in 69 Italijank. Vsprejetih pa je bilo 40 Italijank in 37 Slovenk, slednje pa zaradi tega, ker morajo tri Slovenke zaradi bolehavosti ali pa kakega drugega vzroka ponavljati prvi tečaj. Na ženskem izobraževališču je v tem šolskem letu v vseh štirih tečajih vpisanih 150 gojenk slovenske in 146 italijanske narodnosti. Na deški in dekliški vadnici, kjer se je začel redni pouk že 18. septembra t. l., je vpisanih v tem šolskem letu 247 slovenskih in 263 italijanskih dečkov. Deklic obeh narodnosti pa je vpisanih 295. Poleg tega je vpisanih na dvorazredni nemški vadnici, ki je itak spojena

z zgoraj omenjenima vadnicama, 27 dečkov in 19 deklic. Potemtakem je na ženskem izobraževališču in na vadnicah, ki so ž njim spojene, v tem šolskem letu 1147 obiskovalcev in obiskovalk. Učiteljskih moči pa je na ženskem izobraževališču 11, na vadnicah pa 17.

Obrtna šola na Rakovniku. Piše se nam: Ker pogosto prihajajo na vodstvo salezijanskega zavoda vprašanja glede rokodelstva, sklenilo je v dogovoru z deželno in mestno šolsko oblastjo začeti v zavodu v prihodnjem mesecu tečaj obrtne šole za one dečke, ki so dokončali ljudsko šolo in imajo 14 let. Vodstvo bi sicer želelo izučiti gojence v delavnicah na Rakovniku, ali ker tega ne more, dokler mu cenjeni sotrudniki in dobre sotrudnice ne pomagajo, da se dovrši nameravani zavod, se je vodstvo pogodilo z različnimi boljšimi tvrdkami v mestu, da jim pošlje gojence v delo, od 7—12 dopoldne in od 1 do pol 6 popoldne. Vodstvo se bode kolikor možno pri tvrdkah zanimalo, kako

se gojenci obnašajo. Zanimalo se bo zajedno z vladno priznanimi učitelji, kako napredujejo v svoji obrti in kaj jim še posebej manjka, da se izpopolnijo v svoji stroki. Nadzorovalo se bo kolikor mogoče in gotovo bodo gojenci vsaj ob prostih urah, ko niso pri delu, daleč od tolikih nevarnosti, kar bo za vestne starše velika tolažba. Čim bolj bodo dobrotniki in dobrotnice podpirali zavod, temveč ubogih in zapuščenih dečkov bo mogoče sprejeti in jim tako zagotoviti vsakdanji kruh in srečno prihodnost. Novi vajenci se sprejemajo tekom oktobra. Šola začne z novembrom. Pogoje pojasnuje ustno ali pismeno: vodstvo salezijanskega zavoda na Rakovniku pri Ljubljani.

Reforme v poučevanju klasičnih jezikov na gimnaziji. Naučno ministrstvo je odredilo vsled mnogih pritožb o načinu poučevanja klasičnih jezikov na gimnaziji, naj se ne polaga tolike važnosti na slovnico, pač pa na branje klasičnih del.

Drobtine.

Katehetova naloga. O nji je povedal župnik Frančišek Schneider v dunajskem katehetskem društvu nekako sledeče: Naše delo ima zlasti namen, da mladina zapusti šolo s točnim verskim znanjem. V omejitvi se kaže mojster. Ker morajo verske resnice biti duševna last učencev, ki se ne izgubi, bo treba opustiti razlago dogem, ki nima ne konce ne kraja. Take razlage otežujejo mladega duha in so krive, da katehet ne zgotovi snovi. Veroučitelj razkrij zrno verske resnice in je položi v otroško srce. Da bo rastle, bo že Bog učinil, saj je vera zlasti dar svetega Duha. Ni naloga ljudske šole, vzgajati ljudi, ki bi preresetavali verska vpra-

šanja. Še nobenemu katehetu se ni posrečilo, prepričati pri učencih vsakoršen dvom! Treba bo torej, da se češče prepričamo, da naši učenci vse verske resnice na kratko, točno in dobro vedó. Učence bo nadalje treba pridobiti za versko življenje, zlasti zato, da pogosto in vredno prejemajo sv. zakramente. Kristus je pač določil, da se milosti dele po zakramentih. Kjer sv. zakramentov ne prejemajo, tam se poizgublja katoliški živelj, ker prav prejetje sv. zakramentov združuje pastirja in vernike. — Navajajmo končno učence nato, kako se praktično živi po krščanskih načelih. Pojasnujmo jim pomen socialnih ustanov: družine, države,

premoženja. Pokažimo jim, kako se bodo ravnali, ko bodo delali za zemeljsko svojo blaginjo. Vsakemu katoličanu se studi izkoriščati bližnjega; a naša vera nikakor ne zapoveduje, da bi moral katoličan v materialni kulturi zaostajati in hlapčevati. Vnemajmo mladino, da opravlja dela ljubezni. Na tak način bo katoličanstvo socialna kulturna moč. Da bo mladina tudi v javnem življenju verska, je treba, da se ji dajo navodila za to, kako se ji je obnašati ob raznih prilikah. Podpirajmo pa tudi vsak verski pojav, predvsem katoliške šolske zavode in društva. F. S.

Velika korespondenca. Učitelj meščanske šole v okraju Göttingen je naročil svojim učencem, naj napišejo razne liste, kakor naznanila smrti, tirjatve, pritožbe i. t. d. Vsak učenec je moral svoj izdelek dati v zavitek ter napisati primeren naslov. Učitelj je vzel vse naloge na svoj dom, da jih doma pregleda, ter jih položil na svojo pisalno mizo. Ko je odšel od doma, je prišla njegova gospodinja v sobo, da mu pospravi, in ko zagleda toliko pisem, vsa v zavitkih in že naslovljena, jih hitro odnese, kakor navadno, na pošto. Ker pa pisma, še niso bila frankovana, plača tudi poštnino. Ko se je zapazila pomota, je že ni bilo mogoče več popraviti, ker so bila pisma že na razne kraje razposlana. Radovedni smo, kako so gledale razne osebe, ko so dobile pisma, s katerimi niso vedele kaj početi.

Sv. Oče Pij X. je dne 17. decembra leta 1903 med drugim tako-le govoril gojencem „Germanika“: Kaj vam torej priporočam? Rečem vam: Učite se, učite se mnogo, ker učenost je potrebna duhovniku. Pridobite si mnogo znanja, toda temelj temu položite v zvezi s pobožnostjo in nikdar ne pozabite, da je za duhovnika svetost prva in najpotrebnejša! Vnemajte se za pridobitev vednosti,

ker je v resnici potrebna in ker brez učenosti ne more nihče doseči časti duhovništva. Ne pozabite pa, da sama učenost še ne zadostuje; edino ta ne sme biti nikoli in nikjer glavna misel služabnika božjega. Učenost brez pobožnosti stori prevzetne in vodi k pogubi. Učenost brez čednosti, brez svetega strahu božjega vas lahko enake stori — ali veste komu? — hudiču, ki ima tudi veliko učenost pa nobene čednosti, in ki duše, mesto da bi jih vodil k Bogu, od njega odvrča in pogubljenju izroča, ker on ne ljubi Boga, temveč ga sovraži . . . Te zlate besede našega svetega Očeta pa veljajo prav tako tudi učiteljstvu, ker tudi pravi učitelj mora združevati v sebi učenost in svetost, ako hoče voditi duše svojih otrok k Bogu, ki jih bo enkrat od njega tirjal.

Imenik knjig za c. kr. okrajne učiteljske knjižnice. C. kr. deželni šolski svet je izdal dne 15. decembra 1903 pod števil. 4680 imenik onih knjig in časopisov pedagoško-didaktične in strokovno-znanstvene vsebine, ki se priporočajo v nabavo krajnim učit. knjižnicam. Dopis, kojega so šolska vodstva potom c. kr. okrajnih šolskih svetov dobila šele v mesecu avgustu t. l., našteva sledeče knjige, oziroma časopise: I. **V e r o u k**: Gürtler, Vollständige Katechesen, 280 K — May, Vollständige Katechesen, 2 K — Wiedermayer, Erklärung des kleinen Katechismus, 240 K — Krščanski detoljub, Katoliška tiskarna, 080 K — Knecht, Praktischer Kommentar zur biblischen Geschichte, 640 K. — Križanič, Razlaga novega Vel. Katekizma, 740 K. — Stieglitz, Ausgeführte Katechesen über die kath. Glaubenslehre, 240 K — Oberer, Praktisches Handbuch für Katechetten, 4 K. — II. **P e d a g o g i k a**: Popotnik, 6 K — Gabršek, Dušeslovje, 160 K — Lindner, Allgemeine Erziehungslehre, 180 K. — Lindner, Allgemeine Unterrichts-

- lehre 1'50 K — Tupetz, Allgemeine Unterrichtslehre, 1'50 K — Gabršek, Vzgojeslovje, 1'60 K — Gabršek, Ukoslovje, 1'60 K — Herbart-Ziller, Die wissenschaftliche Pädagogik, 2'80 K — Lukas, Geschichte der Erziehung und des Unterrichtes, 1'20 K. — III. Ukazi: Heinz Handbuch der Gesetze, 6 K — Handbuch der Reichsgesetze, 3 K. — IV. Špeciјelnа metodika: Ambros, Handbuch für den Volksschulunterricht 6 Bände, 21 K — Peerc, Der Abteilungsunterricht 2 K — Hinterwaldner, Realienbuch (?) — Czerny, Die erste Lehrtätigkeit, 0'60 K — Streng, Das erste Schuljahr, 1'50 K — Bräutigam, Der Elementarkurs im Lesen, Schreiben, Rechnen, 1'80 K — Mann u. Czermak, Spezielle Methodik der Elementarklasse, 3'60 — Wiederman, Der Lehrer der Kleinen, 4'80 K — Maier, Učne slike iz nazornega nauka za 1. in 2. razred, 2 K — Gabršek, Nazorni nauk, 2'40 K — Brandstetter, Der Anschauungsunterricht, 4'80 K — Prühl, Der Anschauungs- und Sprechunterricht, 4 K — Himmelein, Anleitung zur methodischen Behandlung der Fibel. (?) — IV. Nemški jezik: Hermann, Geschichte der Nationalliteratur, 2'40 K — Stifler, Bunte Steine, 3 K — Rosseger, Der Waldschulmeister, 4'44 K — Reklam in Leipzig, Hebelschätzkästlein, 0'80 K — Kleisch, Frühling, 0'72 K — Sammert, Methodik des deutschen Sprachunterrichtes, 2'90 K — Sammert, Poetik, 1'60 K — Frisch, Der Aufsatz, in der Volksschule, 1'60 K — Perkhöld, Entwürfe zu deutschen Aufsätzen, I, II, III, 1'92 K — Steychal, Diktirbuch für Rechtschreibung, 2'20 K. — V. Slovenski jezik: Publikacije Slovenske Šolske Matice. — Schreiner-Hubad, Navodilo k čitanki, II, del 0'40 K — Schreiner-dr. Bezjak, Slovenska jezikovna vadnica VI. Zemljepis: Slovenska zemlja: Kranjsko, Primorsko, 2 K — Zemljepis za meščanske šole. — Orožen, Ustavoznanstvo. — Posch, Methodik des geographischen Unterrichtes, 1'80 K — Orožen, Metodika zemljepisnega pouka, 1 K — Trunk, Anschaulichkeit des geogr. Unterrichtes, 3'80 VII. Zgodovina: Zeissberg, Erzählungen aus der Geschichte, 1'60 K — Tupek, Lehrbuch der Geschichte, 2 Teile, 5'90 K — Tupek, Geschichte der österr.-ung. Monarchie, 3'50 K Stare, Občna zgodovina, 5 zvezkov, 15 K — Slovenska zemlja, Kranjsko, 2 K — Eidam, Der geschichtliche Lehrstoff, 4 K — Posch, Methodik des Unterrichtes in der Geschichte, 1'20 K — Dimitz, Geschichte Krains, 1 K — Dimitz, Geschichte Krains, 2 Bände, 16 K. — VIII. Matematika: Močnikova knjiga aritmetike, 2'60 K — Lavtar, Geometrija, 2'40 K — Kraus, Anleitung zum Gebrauche des ersten Rechenbuches, 0'60 K — Močnik, Anleitung zum Gebrauche des 3. und 4. Rechenbuches für die 5. Klasse, 1 K — Kraus, Methodik des Unterrichtes in der Geometrie, K 2'80 — Sireng, Praktische Anleitung zur Behandlung des Rechenunterrichtes, 2'50 K — Wagner, Das Rechnen im ersten Schuljahre, 2 K — Černivec, Navodilo k 1. zvezku Računice, 1'20 K. — IX. Prirodopis: Witlaczil, Der Unterricht in der Naturgeschichte auf moderner Grundlage, 0'80 K — Sebmeil, Ueber Reformbestrebungen auf dem Gebiete des naturg. Unterrichtes, 1'68 K — Sebmeil, Leitfaden der Zoologie, 3'60 K — Erjavec, Domače in ptuje živali v podobah, 2 K — Pokorny, Prirodopis živalstva s podobami, 2'32 K — Pavlin, Prirodopis rastlinstva, 3'20 K — X. Naravoslovje: Kraus, Grundriss der Naturlehre, 1'80 K — Senekovič, Fizika, 4 K — Senekovič, Osnovni nauki iz fizike in kemije, 1'20 K — Rosenberg, Experimentierbuch, 4'60 K — Löffler, Der Unterricht in der Naturlehre, 3'50 K —

Hauptmann, Methodik des Unterrichtes in der Naturlehre, 080 K. — XI. Kmetijstvo: Pirc, Kmetovalec, 4 K — Böttner, Der praktische Ratgeber im Obst- und Gartenbau, 480 K — Böttner, Gartenbuch für Anfänger, 720 K. — XII. Pisane: Ambros, Methodik des Schreibunterrichtes, 150 K. — XIII. Petje: Nedved, Slavček, 1—3. stop. 140 K — Nedved, Kratak nauk o glasbi, 030 K — Nedved, Prvotni nauk o petju, 040 K — Majcen, Šolske pesmi, 1—3. del, 150 K — Methodische Anleitung z um elementaren Gesangsunterrichte, 180 K — Heinze, Theor. & praktische Musik- und Harmonielehre, 2 Teile, Formlehre, Organik, Musikgeschichte und Methodik, 363 K — Piber, Schule des Trefflinges, 050 K. — XIV. Ženska ročna dela: Schreiner, Deutsch-slovenisches Wörterbüchlein, 080 K — Renzenberg, Ženska ročna dela, 3 zvezki 880 K — XV. Telovadba: Brunet, Telovadba, 280 K Ullman, Jugendspiele, 080 K — Buley, Das Turnen in der Volks- und Bürgerschule, 2 Teile, 2 K.

Novo meščanske šole na Moravskem. V eni zadnjih sej moravskega deželne šolskega sveta se je sklenilo ustanoviti pet nemških in sedem čeških meščanskih šol. Kaj pa na Kranjskem?

Boj umazani literaturi! V Kolinu se je vršil od 5. do 7. oktobra t. l. mednarodni kongres proti nenravni literaturi. Na kongresu se je poročalo o stanju tega vprašanja v Nemčiji, v Švici, v Avstriji, Franciji, Belgiji, Angliji, Škandinaviji, Rusiji, na Luksemburškem in Nizozemskem. Nadalje se je posvetovalo o sredstvih, ki se že rabijo ali naj bi se rabila v boju proti nenravni literaturi. Ta sredstva se tičejo: 1. postavodajstva v raznih državah; 2. dolžnosti knjigotržtva; 3. delovanja za razširjanje dobre literature; 4. ljudskih knjižnic in čitalnic; 5. dolž-

nosti tiska; 6. delovanja npravnostnih društev. Govorilo se je tudi o potrebi in načinu mednarodne organizacije s sodelovanjem vlade.

Učiteljske plače na Kranjskem in deželne finance. Pod tem naslovom je gosp. državni poslanec, dvorni svetnik Šuklje napisal v „Slovencu“ vrsto zanimivih člankov, ki so vzbudili občno pozornost. Da se ustreže izraženim željam, se je oskrbel ponatis teh člankov, ki se dobe v lični knjižici po 40 h v upravnistvu „Slovenca“. Kranjskemu učiteljstvu priporočamo, da omenjene članke dobro preštudira in tako spozna, kje je dobiti res pravih prijateljev učiteljstva, ali v stranki, ki resno premišlja, kako dobiti novih virov za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja, ali v stranki, ki ne zna ničesar pametnega svetovati, temveč le prav surovo zabavljati čez svoje politične nasprotnike. Kdor še ni popolnoma ob pamet, mora pravo spoznati in se s studom obrniti od liberalne stranke, ki ima slovensko učiteljstvo le za norca.

Nova knjiga „Slovensko trgovsko društvo Merkur“ je izdalo „Menično pravo“. S posebnim ozirom na trgovsko poslovanje in na važnejša menična prava večjih držav spisal Anton Kuder, c. kr. sodni avskultant. Ta velekoristna in že davno v slovenskem jeziku potrebna knjiga se dobi pri zgoraj omenjenem društvu v Ljubljani. Za nečlane velja knjiga 250 K, za člane pa 120 K.

Peticija c. kr. vadničnih učiteljev. Državna poslanca dr. Slama in Sokol sta izročila naučnemu ministru prošnjo c. kr. vadničnih učiteljev in učiteljic, ki vsebuje sledeče želje: 1. Prva in druga petletnica naj se povišati od 200 na 300 K, ostale tri od 300 na 500 K. 2. Pravica pomaknenja v IX. razred po dobljeni tretji, in v VIII. razred po dobljeni peti petletnici in istočasna podelitev naslova

in značaja glavnega učitelja 3. Znižanje službene dobe na 35 let. 4. Vračunanje službenega časa in računanje petletnic od usposobljenostnega izpita. 5. Dá se naj priložnost, se dalje izobraževati v počitniških tečajih in dovoljuje naj se ustanove za znanstvena potovanja.

Dunajsko vseučilišče je v poletnem tečaju l. 1904 obiskovalo 6611 rednih in izrednih slušateljev. Med njimi jih je bilo iz Nižje Avstrijskega 2235, iz Gorinje Avstrijskega 215, iz Solnograškega 50, iz Štajerskega 149, iz Koroškega 76, iz Kranjskega 172, iz Trsta 66, iz Goriškega in Gradiščanskega 24, iz Istre 91, s Tirolskega 100, s Predarlškega 18, s Češkega 582, z Moravskega 889, iz Šlezije 236, iz Galicije 400, iz Bukovine 103, iz Dalmacije 94, z Ogrskega 246, s Sedmograškega 24, s Hrvaškega 76, iz Slavonije 40, iz Bosne in Hercegovine 86. Ostalih 533 slušateljev je iz inozemstva; iz Rusije 154, iz ameriških držav 87 i. t. d.

Deželna učiteljska konferenca na Solnograškem. Meseca julija t. l. se je vršila na Solnograškem VI. deželna učiteljska konferenca. Glavna točka je bila „preosnova risanja v ljudski šoli“. — Na Kranjskem so se že pred leti volili učiteljski zastopniki v deželno učiteljsko konferenco, a kdaj bo ta konferenca, menda še nihče ne vé.

Prvo nemško šolo na Japonskem so otvorili dne 15. septembra t. l. v Jokahami. V Japanu živi okrog 600 Nemcev. Do sedaj se nahajajo nemške šole v Shanghaiju, Honkong-u in Tsingtau-u.

Ženske čebelorejke. Na kmetijski šoli v Gödölö-ju (Ogrsko) je bilo letos prvič dovoljeno tudi ženskam udeleževati se čebelarskega tečaja. V tečaju je bilo 21 žensk, ki so teoretični in praktični izpit dovršile z izvrstnim uspehom.

Visoke številke. V nemški državi je 58.164 javnih ljudskih šol z 8,829,812

učenci. Učiteljev je 122.145, učiteljic pa 22.339. Na jedno učno moč je prišlo povprečno 61 učencev.

Pismene naloge na ljudskih šolah. Nižjeavstrijski deželni šolski svet misli izdati odlok, ki bo odredil, naj se na ljudskih šolah prične s pismenimi nalogami še-le v tretjem šolskem letu, ker se otroci s prezgodnjim samostojnim pisanjem navadijo napak in si pokvariyo pisavo. Dalje naj bodo otroci po mestih ob nedeljah in praznikih iz zdravstvenih ozirov prosti domačih in pismenih nalog, na deželi pa naj se večkrat rabijo pri delu na polju.

Druga vrešenska afeta V kraju Bokoviec, na Poznanjskem so se vršili dogodki, ki spominjajo na vrešensko afero. Učenci so se branili peti nemško narodno himno. Učitelj jih je zaradi tega začel pretepavati in dogodili so se mučni prizori. Tudi pri telovadbi so bili nekateri učenci zaradi nepokorščine neusmiljeno tepeni. Slednjič je še deželni svet kazen poostril. Ukazal je šolskemu predstojniku, naj zapreči učencem, ako se ne pomirijo, da bodo vsi zaprti v prisilno vzgojevališče. V vasi je bilo vsled tega veliko razburjenje. Nemški listi pa poročajo, da so otroke nahujskali stariši, da so učenci napadli učitelja (?) in ko se je ta branil, so prihiteli stariši, ropotali in učence brez učiteljevega dovoljenja vlekli iz šolske sobe.

Ljudska pesmarica za nabožno petje v cerkvi, v šoli in doma. — Izšla je ročna izdaja za eno in dvoglasno (nekaj pesmic tudi za troglasno) petje. Na 200 straneh obsega do 80 najbolj priljubljenih pesmi, kratke mašne molitve in troje litanij. Čveteroglasno „Spremljevanje“ v veliki obliki izide krog Božiča. Ljudska pesmarica ima vsestransko zaupanje. Priredil jo je strokovno izobraženi glasbenik Fran S. Spindler, in presojali so jo v rokopisu

A. Foerster, H. Sattner ter Fr. Ferjančič. Besedilo pesmi je v ljudskem in cerkvenem duhu priredil dr. Gr. Pečjak. Odobrena in priporočena je doslej že od lavantinskega in ljubljanskega ordinarijata. Ljudska pesmarica mora v vsako boljšo šolo, vsako krepostno družbo, kolikor je mogoče tudi v vsako družino, kjer je le kaj veselih poštenih src in lepih glasov. „Vsa zemlja prepevaj Gospodu!“ to je njen namen. Voditelji resnih mladinskih zvez se bodo zavzeli, da se to čimbolj lepo doseže. Niso vse pesmi za vsakega, a vsak dobi zase primernih pesmi v tej zbirki. Zlasti šole, častivci presv. R. Telesa in Marijine družbe. Namenu primerne so tudi cene: v kljub bogati vsebini, ličnemu tisku in krasni vezavi, so izvanredno

nizke. Ako bo pri teh nizkih cenah še kaj čistega dobička, ga založnik podari družbi sv. Cirila in Metoda. Cene: mehko vezana knjižica stane 60 v. v lično platno vezani z rdečo obrezo 1 K, v šagrinastem platnu z zlato obrezo 1 K 40 vin. Po pošti 10 vin. več. Bukvarne dobé 20% popusta. Da se bo zbirka hitro razširila, se bo prva izdaja šolam in družbam, ki bodo naročale skupno najmanj 10 in naprej plačale, dajala po silno znižanih cenah: mehko vezana za 48 vinarjev, v platno vezana za 80 vinarjev, z zlato obrezo za 1 K 12 vin. Ljudska pesmarica je v trdni vezavi ličen molitvenik. Glavno zalogo ima prodajalnica „Katoliškega tiskovnega društva“ v Ljubljani.

Listnica uredništva:

G. A. K. na Štaj. Prejeli. Pregledali bomo, če je spis porabljev za naš list. Ljubši so nam kratki članki, ki se tičejo perečih zadev, kakor obsežne teoretiške razprave. Pozdravljeni!

Štev. 4172.

Razpis natečaja.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti

me **mesto učitelja** *st*

z letno plačo 1000 H, aktivitetne doklade letnih 200 H in pravico do šest petletnic po 100 H.

Prosilci naj vložijo svoje lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškimi in slovenskimi učnimi jeziki predpisanim potom

do dne 15. novembra 1904

pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 12. oktobra 1904.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15).

Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec. Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.